

eis: qz amittunt illud qd suū esse pole fuit. pueri autē nūqz fuerunt proportionati ad hoc qz vitam eternā haberent: qz nec eis debebat ex pncipis nature cū oēm facultates nature excedat: nec actus pncipis habere potuerūt: qbus tantū bonū cōsequeretur. 7 ideo nihil oīno dolebūt de carētia vīfōis dīne: imo magis gaudebūt de hoc qz participabūt multū de dīna bonitate 7 perfectiōibus nālībus nec pōt dici qz fuerūt pportioati ad vitā eternā 7 sequēdā: quāuis nō p actionē suā: tamē per actionē alioz circa eos: qz potuerūt ab alijs baptizari: sicut 7 multi pueri eius dē cōditiōis baptizati vitā eternā cōsecuti sunt: hoc. n. est supercedētī gratie vt aliquis sine actu pncipio pmiētur. vnde defectus talis gratie nō magis tristitiā causat i pueris decedētibz nō baptizatis qz in sapiētibus hoc qz eis multe gratie nō sunt qz in alijs sūlibz facte sunt.

Ad prīmū ergo dicēdum qz in dānatis pro culpa actuali qz vsz liberi arbitry habuerūt fuit aptitudo ad vitā eternā 7 sequēdā. nō aut in pueris vt dictū ē. 7 ideo nō est sūlis ratio de vtrīsqz. ¶ Ad secundū dicēdū qz quāuis volūtas sit possibilis 7 impossibilis. vt in tertio ethi. dicit. tamē voluntas ordinata 7 cōpleta nō est nisi eo: ad qz quis aliquo mō ordinatus est: 7 si i volūtatē deficiat hoies dolēt: nō aut si deficiat ab illa volūtatē qz impossibilis est: qz potius velleitas qz volūtas dicit nō. n. aliquis illud vult simplr: sed velle si possibile foret. ¶ Ad 3^m dicēdū qz ad habēdū propriū patrimoniu vel mēbra corporis sui glibet ē ordinatus. 7 ideo nō ē mirum si dolet alijs de eaz amissioe siue pro culpa sua siue aliena eis priuet. vnde p3 qz ratio nō pcedit ex fili. ¶ Ad 4^m dicēdū qz donū xpi excedit peccatū Ade: vt ad Ro. 5. dicit. vnde nō oportet qz pueri nō baptizati tantū habeāt de malo: quāntū baptizati hnt de bono. ¶ Ad 5^m dicēdū qz quāuis pueri nō baptizati sint separati a deo quāntū ad illā cōiunctionē que est p gloriā: nō tamē ab eo penitus sūt separati: imo sibi iungunt per participationē nālīū bonoz: 7 ita etiā de ipso gaudere poterunt naturali cognitione 7 dilectione.

¶ Expositio textus.

Ad vero in actuali pctō rē. Scien dū est qz in aliquo peccato pnt notari deformitates pluriū peccatorū duplr. aut proprie: 7 sic in pctō ade apparet d/ deformitas supbie: gule: 7 inobediētie: 7 hō: aut qsi metaphorice: 7 sic i eo ostēdī deformitas homicidij: qz seipsū spūaliter occidit: 7 fornicatiōis: qz spūaliter fornicatus est a deo recedēs: 7 tamē est vnū solū pctm has d/ deformitates ex diuersis circūstātys habēs spēs peccati ex vltimo fine retinēs: 7 ideo etiā nō opz qz pctm originale ex eo causatū sit mltā. (Nō ē putādū grauius fuisse rē.) ¶ Contra homo primus habuit minus impellēs ad peccatum qz sequētes. quāto autē aliquis minoz tentatione cadit grauius peccat. ergo primus hō grauius peccauit ceteris sequentibus. ¶ P. magis malū est qd magis nocet: illud aut pctm plus ceteris nocuit. ergo peius fuit. ¶ Et dicēdum qz ptingit aliqd pctm ēē simplr leuius altero. qd quāntū ad aliquā circūstātiāz grauius est. vt supra dictū ē: cū de pctō Ade ageretur: eo qz pctm simplr grauius ēē dicit: qd ex specie sua grauitatē maiore bz: vl ex pluribus circūstātys magis aggrauat: vl ex vna circūstātia magis actus deformatē. vñ multa alia pctā simplr grauiora sūt primo peccato ade: tum qz ex maiori cōtēptu: tum quia ex sua specie maiore turpitudinem habēt: sed quo ad hāc circūstātiā qz sola exteriori tētiōe pulsāt cecidit: grauius est illis peccatis: ad que etiā exterior tentatio impellit. ¶ Unde patet responsio ad primum. ¶ Ad secundū dicēdum qz hoc est per accidens qz tale nocumentū nature būane itulit: qz. s. fuit pmiū pctm qd nāz humanaz y-

ciuit: 7 ordine aīe ad deū iterrupit i illo ex quo oēs hoies p coitū gñati nām humanā traxerūt: qd cūqz autē aliud pctm fuisset: hō mō pmiū ēē similē effectū habuisset siue fuisset pctm operis siue volūtatē: qz quidā aliter dicāt videntes si adā alio modo peccasset nō incurrisse eū necessitatē moriendi: qz hec pena illi tantū culpe videt ordinata esse a deo: cū dixit. Quacūqz die comederis rē. S3 in B ostendit etiā si alia peccata cōmisset: qz similes penā sustinisset quasi a minoz: grauius est. n. pceptū pterire nālīs legis quo phibet illud qd in se est malū qz pterire pceptū discipline quo phibet qd nō est malū: nisi qz phibitum. (Si vō qrit an illud pctm pmi parētis rē.) Vnde tur qz pmi parentes p pctō nō satisfecerint: qz cū bonū sit potentius qz malū: vt pbat Dio. 4. caplo de di. no. si pctō pncipio totū genus humanū pmi parētis ifecerunt: multo fortius satisfactiōe pncipia maculā quā iduxerāt absterfiserunt si satisfecissent. S3 dicēdū est qz pmiū pctm iterrumpere potuit rectū ordinē būane rōnis in deū: rōne cuius inducta ē necessitas vt iterrupere ordo corporis ad aīaz p mortē: 7 sic viciū psonē in nām potuit redundare: sed eius penitētia nō potuit facere vt ordo ille nō fuisset iterruptus: qz qd factum est p infecto haberi nō pōt. vñ non potuit istituere qd pctm abstulerit quāntū ad naturā: s3 solū quāntū ad psonā que a reatu actuali purgabatur p potentia. nō. n. pōt nā in statum altiorē reuocari: nisi p id qd nāz totā excedit. 7 ideo oportuit ad curationē nāe. vt eēt deus 7 hō qz naturā pfecte curaret. S3 hoc ad tertius libz magis pntet. (Si hō i ea iuste vixerit rē.) Hoc ideo ptingit: qz quāuis p iustitiā hois purget ifectio originalis culpe fm hoc qz ex nā i psonā reducat. nō tamē purgatur quāntū ad ipsaz nām absolute. 7 ideo pene que ipsi nature debēt nō remittuntur: qd diu i tali nā ifectio maneat ēē scētes morere hō 7 i pstinū statū resurgeret: semp enim manēte ifectiōe nature manet obligatio ad penā.

¶ Que d pctō aiaduertēda sint. Si. XXXIII.

Post pda itera de pctō actuali diligēti indagi ne qdā cōsiderāda sunt. s. q fuerit origo 7 causa primi peccati. vtrūz res bona: an res mala. postea in qua re sit peccatū. Deinde qd sit peccatum: 7 quot modis fiat. 7 de differentia ipsorum peccatorum.

¶ Que fuerit origo 7 causa peccati prima.

Alisa 7 origo prima pcti res bona extitit. quia an primū peccatum nō erat aliquid malū. vñ oriēt. Lū. n. origi nē 7 causaz habuit: aut ex hoc bono: aut ex malo habuit. S3 malū ante nō erat. Ex bono igit oriū est. Prius. n. in angelo oriū est peccatū: 7 postea in hoie. Et qd erat angelus nisi bona natura dei. Nō ex deo oriū est malū qd fuit in angelo: nō ex alio qz ex angelo ex bono igit oriū fuit. Vñ Aug. in respōsionibus cōtra Julianū hereticū qui dixerat. Si ex natura peccatū est tunc mala est natura: ait. Queso vt si post respondeat: manifestum est ex voluntate mala tanquā ex arbore mala fieri oīa opera mala tanquā fructus malos. sed ipsam malā volūtatē: vnde dicit exortam: nisi ex bono: Si. n.

ex angelo: quid est agelis nisi bonus opus dei? Si ex hoie: quid erat ipse homo nisi bonus opus dei? Immo quod erat hec duo antequam oriret in eis mala voluntas nisi bonus opus dei: et bona et laudanda natura: ergo ex bono oritur malum: nec fuit unde oriri posset nisi ex bono. Dico ergo quod voluntatem malam nullum malum precessit: sed ex bono originem habuit. Sic apte docet primam causam et originem mali: bonam fuisse naturam: et nihilominus ostenditur cuius peccati fuerit causa. scilicet male voluntatis.

¶ Quod mala voluntas secundaria causa fuit malorum.

Mala autem voluntas illa angeli et hominis causa est etiam malorum subsequentium. scilicet malorum operum et malorum voluntatum. Unde Aug. in enchiridion. Nequaquam dubitare debemus: rerum bonarum que ad nos pertinent causas non esse nisi bonitatem dei. Malarii vero ab immutabili bono deficientem boni mutabilis voluntatem primum angeli: postea hominis: hoc primum est creature rationalis malum. id est prima privatio boni. Ecce habes primam voluntatem boni mutabilis. id est angeli vel hominis deficientem ab immutabili bono. id est a deo: causam esse malorum rerum ad nos pertinentium: quia causa est tam peccatorum quam penarum: quibus premittitur humana natura. Prima igitur origo et causa peccati bonum fuit: et secunda malum: quod ortum est ex bono.

¶ In qua re sit peccatum: an in bona: an in mala: et dicitur quia in bona tantum.

Stensa origine mali: superest videre in qua re sit malum. scilicet an in re bona: an in re mala. Qui recte acutiusque sapit non nisi in bono malum esse intelligit. id est natura bona. Malum enim est corruptio vel privatio boni. ubi autem bonum non est non potest non esse privatio vel corruptio boni. Peccatum igitur non potest esse nisi in re bona. Sicut enim morbis ac vulneribus corrumpuntur corpora: que ut ait Aug. in enchiridion. sunt privationes eius boni quod dicitur sanitas. Ita et animarum quecumque sunt vitia: naturaliter sunt privationes bonorum. Quid est enim aliud quod malum dicitur nisi privatio boni? Bonum enim minus malum est: quantum quatuordecim minus necesse est ut aliquid remaneat si adhuc natura est. Non enim consumitur potest bonum quod est natura: nisi et ipsa consumatur. Cum vero corrumpitur ideo malum est eius corruptio: quia eam qualicunque privatur bono. Nam si nullo privatur bono: non nocet. Nocet autem cum adimitur bonum: Quamvis itaque natura corrumpitur inest ei bonum quo privatur. Ac per hoc nullum est quod dicitur malum si nullum sit bonum. sed bonum omnino carens malo: integrum bonum est. Cum vero inest malum viciatum vel viciosum bonum est: nec malum unquam

potest esse ullum ubi est bonum ullum. Tunc res mirra conficitur: ut quia omnis natura inquantum natura est bonum est: nihil aliud dici videatur: cum viciosa natura mala natura esse dicitur: nisi malum esse quod bonum est: nec malum esse nisi quod bonum est. Hac contextione vel ostensione evidenter insinuat malum non posse esse nisi in re bona. Ubi etiam licet absurdum videatur: manifeste dicitur esse malum quod bonum est.

¶ Quod ex premissis sequitur. scilicet quod cum dicitur malus homo: dicitur malum bonum.

Ex quo colligitur nihil aliud significari cum dicitur homo malus: nisi bonum malum. Unde Aug. in enchiridion subdit. Quid est malus homo: nisi mala natura? Quia homo natura est. Porro si homo aliquod bonum est: quia natura est: quid aliud est malus homo nisi malum bonum? Tamen cum duo ista discernimus invenimus nec id malum: quia homo est: nec ideo bonum: quia iniquus est. Sed bonum quia homo: malum quia iniquus. Quis itaque natura etiam si viciosa sit: inquantum natura est: bona est: inquantum viciosa est: mala est.

¶ Quod regula dialecticorum de contrariis fallit in his. scilicet bono et malo.

Deoque in his contrariis que mala et bona vocantur: illa dialecticorum regula deficiat: que dicit nulli rei duo simul inesse contraria. Nullus enim potus aut cibus sit dulcis et amarus. Nullum sit ubi album ibi et nigrum: et hoc cum multis ac pene in omnibus reperitur in hiis: ut in una re sit esse non possunt. Cum autem bona et mala nullus ambigat esse contraria: non solum sit esse potest sed mala omnino sine bonis: et nisi in bonis esse non possunt. et hec duo tria ita simul sunt: ut si bonum non esset: in quo esset proorsus: nec malum esse potuisset: quia non modo ut persisteret: sed ubi oriretur corruptio non haberet nisi eum quod corrumpitur. quoniam nihil est aliud corruptio quam boni exterminatio. Ex bonis igitur mala orta sunt: et nisi in bonis non sunt: nec fuit prius ubi oriret vlla mali natura: nisi ex angeli et hominis natura bona: unde primitus orta est voluntas mala.

¶ Epilogum facit ad alia transiturus.

Ex his apertum quod primo et secundo supra diximus investigando. scilicet que fuerit origo mali et que re sit. Ex bona enim re ortum et in bona re persistere premissis testimoniis probatur.

¶ Sicut illi que dictum est bonum esse malum opponit philosophia que ait: ut his que dicitur bonum malum.

Ad hoc autem quod dictum est malum esse quod bonum est quidam sic opponunt. Si bonum malum esse dicimus: et malum bonum. incidimus in illam suam

pphica: vbi legif. Ab his q dicunt boni ma-
lu z malu bonum. igit si hanc maledictione vi-
rare volumus: nullatenus dicere debemus: bo-
nu esse malu: z everso. hoc aut Aug. i eode
libro determinat dicēs. Id qd dictum est in p-
phetia itelligendū ē d ipsiis rebus qbus hoies
mali sunt: nō de hoibus. vñ qui adulteriū dicit
esse bonū in eū cadit illa prophica destinatio: z
in eū qui dicit maluz esse bonū: vel bonum esse
iniquum. Qui enim dicit hoiem inquantū bo-
mo est: malum esse: z bonitatem esse iniquita-
tem: opus dei culpat qd est homo: z virtuz bo-
minis laudat quod est iniquitas.

¶ Divisio textus.

Ostendit de pto originali
qd a primis parētibus in poste-
ros trāsit p carnis originē. Dic scipit determi-
nare de actuali: qd a parētibus i posteros trāsit
p imitationem operis. Et diuidit i partes duas.
In pma determinat de pto actuali quātū ad rōnem ma-
li. In scda determinat de eo ex parte actus i quo deformat
tas fundat per quā malum dī ēē actuale ptiū. ibi. (Post
hoc vidēdū est qd sit ptiū rē.) Pzia diuiditur i duas. In
pma determinat de malo veritate ostēdens. In scda exclu-
dit qdā obiectionē. (Ut i hoc autē qd dictū ē rē.) Cir-
ca primū tria facit. Pzio dicit de quo intēdit. Scdo profe-
quitur suū propositū. ibi. (Causa z origo pmi peccati rē.)
In tertia epilogat q dicta sūt. ibi. (Ex his aperit q pmos
z scdos rē.) Pzia diuiditur i duas. In pma ingrit cāz ma-
li. In scda subiectum eius. ibi. (Ostēda origine mali rē.)
Circa primū duo facit. Pzio ostēdit primā cām pzia
mali culpe q extra genus mali ē. Scdo ostēdit cām proxi-
mā q est quasi vniuoca i eodē gñe. ibi. (Mala aut volun-
tas rē.) Ostēda origine mali rē. Dic iquirir subm mali:
z pmo ostēdit q subiectū mali est bonū. Scdo ex hoc idu-
cit quādā cōclusionē. ibi. (Ex quo colligit nihil aliud rē)
Tertio ostēdit i hoc regulā artis dialectice fallere. (Jōq
in his contrariis.)

¶ Questio. I.

Ic quinqz querūtur. Pzio an maluz
sit. Secūdo: quid est ma-
lū. Tertio si bonū ē causa mali. Quarto si ma-
lum est i bono: sicut i subiecto. Quinto si per
malū totum bonum corrumpitur.

¶ Utrum malum sit.

Primū sic pceditur. videtur q
malū nō sit. oē qd ē vel
est existēs vel est i existētibus: qz vel ē vl sub-
stātia vel ē accidēs: s; maluz neqz est existēs
neqz i existētibus. vt probat Dio. quarto cap.
de diui. no. ergo malū nō est. ¶ P. oē qd ēē vi-
ditur vel ē ens rōnis vel ē ens nāe. oē autē qd ē ens rōnis.
vel est existēs vel nō existēs. ergo qd nō est existēs neqz
nō existēs nullo modo potest dici esse: s; malum distat ab
existēte z adhuc plus distat a nō existēte. vt Dio. 4. ca. de
diui. no. dicit. ergo nullo modo potest dici maluz esse. ¶ P.
deus phabet i se oēm affirmationē z negationē. vt i li. de
mystica theologia dicit Dio. opz. n. osum positōes i eo po-
nere: z adhuc oium negatiōes in eo negare: sed malū nul-
lo mō pexistit i deo. ergo malū neqz ē affirmatio neqz ne-
gatio: s; iter affirmationē z negationē nihil est mediū. vt
in qrtō metaphysice pbatur. ergo maluz nullo modo est.
¶ P. quēcūqz positio seipsaz destruit ipossibile est eā po-

ni: sicut qui negat veritatē ponit veritatē ēē. vt dicit Aug.
z Ansel. z qui negat demōstrationē ponit demōstrationē
esse: vt in qrtō meta. dicit: s; malū destruit seipsuz: vt i qrt
to ethi. dicitur. ergo maluz nō est. ¶ P. vnusqzqz artifex
prouidus a suo opere. ppeit malum quātū potest: sed diuina
puidētia oia regit. vt i pmo lib. habitū ē. qd cū dō sit oīpo-
tēs ab vniuerso malū oīno expellit. qd malū nō est.

Contra. Sicut appetitus nō ē nisi boni: ita fuga nō
est nisi mali: s; multa sūt que fm rectā rōnē
fugiunt. ergo maluz ē. ¶ P. nihil discrete phibetur neqz
punif iuste: nisi malū: sed stat phibitiōes discretas mul-
tas esse z punitiōes iustas. ergo cōstat malum esse.

Respondeo. dicēdū q phus i. s. metaphysice ostēdit
q ens mltiplr dicitur. vno. n. mō dicit
ens qd p decē genera diuidit: z sic ens significat aliquid i
natura existēs: siue sit substātia vt homo: siue accidēs. vt
color. Alio modo dicitur ens qd significat veritatē pposi-
tiōis. put dicitur q affirmatio est vera quādo significat
esse de eo qd est: z negatio quādo significat nō ēē de eo qd
nō est: z hoc ens cōpositionē significat quā itellectus com-
ponēs z diuidēs adinuenit. quēcūqz ergo dñr ēē entia qz
tū ad primū modū sūt entia quātūz ad scdōz moduz: qz oē
qd bz naturale esse i rebus pot significari per ppositionē
affirmatiuā ēē. vt cū dicitur color est vel hō est. nō sūt oia
que sūt entia quātūz ad scdōz moduz: sūt entia quātū ad p-
mū: qz de priuatiōe vt de cecitate formatur vna affirma-
tiua ppositio: cū dicitur cecitas ē: nec tamē cecitas aliqd
est i rerum natura: s; est magis alicuius entis remotio: et
iō etiā priuatiōes z negatiōes dicūtur ēē entia quātūz ad
scdōz moduz: s; nō quātūz ad primū. ens autē s; vtrūqz isto
rum modoz diuersimode predicat: qz fm primū moduz
acceptuz est predicatū subale: z ptiēt ad questionē quid
est: s; quātū ad scdōz modū ē predicatū accidentale. vt Lō
mē. ibidē dicit. z ptiēt ad questionē: an est: sic ergo accipi-
endo ens scdo modo dictuz. put questio qrebat simplr di-
cimus mala ēē i vniuerso. hoc enī z experiētia docet z rō
ostēdit: qz vt Dio. pbat qrtō cap. de diui. no. malum nihil
aliud ē nisi bonū imperfectuz. Si aut nulluz bonuz ēē i ali-
quo diminutū oia bona equalia essent: z sic pulchritudo
vniuersi deperiret que ex gradibus bonitatis colligitur:
periret etiā ordo cēntialis causaz ipartibus vniuersi fm
q nobilioza i minus nobilia ifluūt. In idem etiaz rediret
incōueniēs si poneret q nulla res pfectiōe sibi debita ca-
rere posset: qz tūc ēē eqlis stabilitas bonitatis i oib? enti-
b? nec ēēnt oēs grad? bonitatis ipleri si nō ēēnt qdā bona
q suis pfectiōib? pvari nō possent: z qdā suis pfectiōib? pua-
biles pp distāciam a sūmo bono.

Ad primū ergo dicēdum q Dio. accipit existēs
fm primā acceptiōez entis: z per hūc moduz malū nō est
existēs neqz i existētibus: qz neqz ipsuz est natura quedaz
in vniuerso: neqz est aliquid i existēte: sicut pars pfectiōis
eius: sic. n. procedūt sue probatiōes: qbus sigillatim osten-
dit i nullis existētibus: sicut priuatiōes i subiecto. vt cecitas
i oculo. ¶ Ad scdōz dōz. q Dio. accipit nō existēs illud
qd nullo mō est: z ab hoc quidē magis distat malū qz etiā
ab existēte: qz i existēte malū est tāquā i subiecto: quāuis
ipsum malū i se nō sit existēs: sed a nō existēte magis abss
sit: qz simplr nō existēs nō pot priuatiōis subiectū ēē: nec
etiā ipsa priuatio est absolute nō existēs: sed est nō existēs
in hoc: qz priuatio ē negatio i subiecto: vt i qrtō metaphy-
sice dicit: cecitas aut nihil aliud est qz negatio visūis i eo
qd natū est videre. ¶ Ad tertiū dicēdū q quāuis nega-
tiōes oium creatorum in deo verissime sint propter eius
excessum. tamē nulla priuatio in eo est: qz nihil est natum
habere qd non habeat: malū autē dicit esse scdo mō dicit

di ens: sicut negatio: nō qdē absoluta: s; que est pūatio. alr
oia mala cēnt: quia nihil est a quo aliquid negari nō posset.
¶ Ad 4^m dōm. q; pbs nō dicit simplr q; maluz seipm de-
struat: sed q; malū si integrū & pfectū sit seipm destruit: qz
nō pōt esse malū integrū: nisi corūpat omne bonū. corūpi-
tur illud ens qd mali subm esse pōt: subo aut corūpto etiā
pūatio que in subo erat esse dōmit: vnde ex hoc efficaciter
cludit q; summū malū esse nō possit: non aut absolute q;
nō sit malū. ¶ Ad 5^m dōm. q; puidus artifex non expellit
ab ope suo malū: nisi saluata pditione sui opis: cū aut que-
dam sint res a deo create de quaz cōditione est: vt defectū
malicie icurrere possint vel in alia iducere: si simplr malū
ab eis pbibere: destrueret opis ei' cōditio: & iō decet vt
mala facere permittat: quozū tamen actor non est. de hoc
in primo libro dictum est.

¶ Utrum malum sit quoddam ens positium.

II.

A secundu sic pcedit. Vt q; malum
sit ens: sic natura quedā
pūatio mō accipiēdi ens: vt ea que positine aliqd
pdicat. Omne enī genus ē natura quedā. qm nō
entis nō sunt neq; spēs neq; dīe: vt pbs dicit: cū
est omne genus in spēs p dīas diuidat: sed bonū & maluz
sunt genera alioz: vt in pdicamētis dī. g malum est aliqd
positine pdicat. ¶ S. omne dīus ē natura quedā: qz dīa
is eodē gne sunt: & nihil est in genere vt spēs: nisi sit natura
quedā: sed bonū & malū sunt dīa: vt in lra dī. ergo maluz
est natura quedā. ¶ S. oīs dīa que pstituit spēs est aliqd
positine pdicat: sed bonū & malū sunt dīe in pma spē qū-
tatis pstituit diuersas spēs habit. g malū aliqd positi-
ue pdicat. ¶ S. nihil pgnat aut corūpit: nisi agēdo: nihil
aut agit: nisi beat naturā aliquā. cū ergo malū corūmpat
bonū: & pugnet illud. videt q; malū sit naturā quādā ha-
bens. ¶ S. omne qd corūpit generat aliqd: qz corūptio
vniū est generatio alterius. vt in pmo de generatione dī:
sed mali est corūpere: vt dīo. dicit 4^a ca. de diuinis noi-
bus. g eius est ēt generare: sed nihil generat: nisi dīis natū-
ram aliquā quam generato tradat. ergo malū est naturā
aliquā habens.

Contra omne qd est a pmo bono bonū est: cū ex hoc
omnia bona sint q; ab eo sunt. vt in libro de
hebdomadib; Boetius dicit: sed oīs natura a deo est qui
est summū bonū. ergo maluz nō est natura aliqua vt ens ali-
quod positine dicitur. ¶ S. nihil appetit suū contrariū: sed
oīs natura appetit bonū: qz vniū quodq; appetit sui ipsius
pfectiones. ergo cū malo sit bonū oppositū malum non
erit ens naturā aliquā habens.

Respondeo dōm. q; Aulcēna in sua metaphy. po-
nit purile dīuisionē quandā mali que
ex vbiis ei' colligi pōt. dicit enī q; malū dī aliqd dupliciter
vel per se vel per accidēs. per se maluz dicit ipsa pūatio p-
fectionis qua aliqd maluz est etiā a quibsdā malū abstra-
cte sumptūz dicit: hoc aut est duplex: qz illa pūatio vel est
pūatio pfectionis que est necessario inesse pmo rei: & ista
pūatio in oibus est malum: vt pūatio pedis & manus & hō.
vel est pūatio alicuius pfectionis secūde: sicut pūatio geo-
metrie & hō: & talis pūatio non semp quilibet est malū: sed
ei tñ qui ad eam habēdam operā dedit: vel eā habere dī:
maluz autē per accidēs est duplex: vel id quod est subie-
ctū talis pūationis: vel id quod tales pūationes in altero
causat: & vtrūq; istoz est maluz cōcretiue sumptūz. Illud
autē quod est subiectū pūationis pōt accipi quadruplici-
ter: quia vel est actio vel habitus vel passio vel substantia.
Actio quidē si pūationes debiti finis: & debite cōstātie
habeat rationē mali culpe habebit: & quia ex similib; acti-
bus similes habitus generantur: inde contingit q; habitus

ipī qui ex talib; actionib; relinquunt mali sunt: sicut ha-
bitus vicioz: passio autē pūationē habet: per quā aliqd
in patiente corūpit: & talis passio maluz pene dicit vt de-
fectus nature in illis in quibus non pōt esse culpa: nec etiā
pena esse: & quia nulluz accidēs pōt esse subiectū alicuius
qd priuatiue vel positine dicat: nisi gratia substantie: que ei
subiicit. ideo opz q; vltius intelligat subiectum huius
pūationis que per se maluz est substantia esse fm q; dicitur
homo malus & anima mala. ¶ Si aut dicat malum per
accidēs: quia causat tales pūationes: hoc pōt esse duplici-
ter: quia causa pūationis debite perfectionis. vel est ex
parte materie que est indisposita ad perfecte recipiendā
virtutē agētis: sicut est defectus in monstris: & in alijs que
ex defectu materie contingūt: aut est ex parte agentis: & h
contingit dupliciter: quia vel agens est coniunctū agentis
in contrariū perfectionis debite: sicut ignis adurēs: & gla-
dius secans: & ex hoc sequit maluz qd dicit pena sensus in
sentitibus in quibus culpa & pena esse possunt: quia tale
agēs qd pūat pfectionē debita: eo q; coniunctū est: sentit:
aut est agēs nō cōiunctū impediēs influentiā cause perfi-
cientis: sicut dicunt nubes male in quā impediūt lumē
solis: ne ad nos perueniat: & quia talis causa non sentit ex
ipsa perfectionis subtractione: cū nō tollat perfectionē
agēdo in id quod priuat: sed magis impediēdo agentem:
ex hoc q; perfectiones subtrahit: cum remota sit: sed forte
sentit alio modo per accidēs: sicut quia nubes videt. Jō
malū qd ex hoc sequit non dicit pena sensus: sed pena dā-
ni: in illis tamē que pene susceptiua sunt: i malis ergo hoc
modo dictis est talis ordo: q; id quod est per se malū pmo
dicit: & oia alia per relationē ad id: & scdm gradū tenet ma-
luz per accidēs qd est subiectū mali: qd dicitur maluz ex
hoc q; pūationē que per se maluz est in se habz: & in 3° gra-
du est id quod dicitur malū per accidēs: sicut causa indu-
cens malū: hoc enī non habet in se de necessitate pūatio-
nem: sed facit aliqd esse pūationē habēs. vnde pmo dicit
absolute malū: & secūdu in ordine ad pmo: & tertius in or-
dine ad secūdu. ¶ Dicendū ergo q; maluz nominat non
ens. vnde illud quod per se malū est non ponit aliquid: s;
dicit esse vt pūatio. malū vero qd est subiectū pūationis
est aliqd positine: sed nō ex eo qd maluz est: sicut oculus ē
aliquid: sed nō ex eo qd cecus est. quia cecitas nō est in eo:
nisi vt negatio visionis. Et autē dicit malū vt causa mali
in se quid in cōsideratūz est aliquid. sed in ordine ad esse
ctum: rōne cuius maluz dicit etiā pūatiue dī. Dicit. n. ma-
luz ex hoc q; pūationē iducit: & sic ēt rō nō entis in ipm re-
dundat causalr: sicut & ratio mali.

Ad primum ergo dicēdū. q; genus dupliciter pōt
accipi. vno modo ppe put predicat
de plurib; in eo q; quid est: & sic neq; bonū: neq; malū sunt
genera: quia sunt de transcēdētibus: quia bonū & ens con-
uertūtur. Alio modo pmuter vt genus dicatur: omne id
quod sua cōmunitate multa ambit & continet: & sic bonuz
& maluz dicunt genera omniū contrariū. quia vt in pmo
phyis. dicit. omnia contraria hoc modo se habent q; alte-
rum est nobilius: & alterū vilius. ita q; vilius pūationes in
se includit: sicut nigrum in respectu ad albū: & frigidum in
respectu ad calidum: ppter quod in. 12. de animalibus di-
citur. q; frigus est pūatio caloris. & per hūc modūz semper
alterum cōtrariūz pertinet ad bonū & reliquū ad malū.
vnde etiam Pictagoras ponebat duos ordines rerū. vniū
boni: sub quo colligebat oīa perfecta: vt dextrū triangulū
equilaterū & similia: & alterū mali sub quo ponebat omnia
que impfectionē implicant: vt sinistrum femina & hō.
¶ Ad 2^m dōm. q; si consideret malum per se: siue in abstra-
cto: sic malū opponit bono: vt pūatio. si autēz considerat

malū per accidēs: sicut est in actione vel in habitu: sic op-
ponitur bono vt cōtrariū: vt p dīgalitas liberalitati: et ri-
miditas fortitudini. ¶ Ad 3^m oīm. q. malū per se vel ab-
stracte sumptū nō est differētia specifica: sed malū per ac-
cidēs vel cōcrete acceptū: oīa. n. moralia ex fine speciē cō-
sequuntur. ex ordine autē ad finē debitū specificat bona
actio et bonus habitus: rōne cuius bonū differētia specifica
ponit habitus et actionis moralis. Ad alia vō actio specifica-
tur ex ordine ad finē indebitū: cui admiscet pūatio finis
debiti: ex quo ratio mali incidit. vnde patet q. nō sola pri-
uatio specificat malū habitū et actionē. sed positio ordinis
ad finē quēdam cui pūatio debiti finis: et sic patet q. ma-
lū sūm q. differētia nō est malū per se: sed per accidēs vel
cōcretive sumptū. ¶ Ad 4^m oīm. q. malū pōt intelligi cor-
rumpere dupliciter: vel formaliter vel effectiue. sicut enī
formaliter albedo facit albū: ita etiā formaliter pūatio p-
uat: et corruptio corrūpit: malū vō per se sumptū est ipsa
pūatio vel corruptio. vnde nō sequit q. sit ens positivē di-
ctū: quia nō puat: et corrūpit agēdo: si autē sumat effectiue
sic nō pōt intelligi de malo per se vel abstracte sumpto: q.
pūatio nihil efficit: sed opz vt sumat de malo per accidēs
qđ est subiectū et causa mali: et hoc quidē efficit aliqd non
quidē inquantū pūatus est: sed inquantū est quoddā ens qđ
agere pōt. et ideo dicit Dio. q. malū nihil agit: nisi vīte bo-
ni: et ipsum bonū nō posset impugnare: nisi ex boni virtute:
nihil. n. phibet vnū bonū alteri cōtrariū esse: vt calor fri-
goris. ¶ Ad gntū dicēdū. q. corruptio et generatio: quāvis
semp diuīant: nō tamē sunt idē per se: sed per accidēs. qđ
p3 ex eaz terminis: ex quibz mor et mutationis specifican-
tur: terminus enī generationis est forma: quia est mutatio
ad esse: terminus vō corruptiōis est pūatio: qđ est mutatio
ad non esse: forma autē vnus et pūatio alterius: vt forma
ignis et pūatio aeris sunt quidē idem subiecto: sed differūt
rōne: et ideo etiā illud qđ corrūpit et generat: nō ex eodē h3
qđ generat et corrūpit: sed ex eo qđ forma suā inducit gene-
rat: et sic inquantū ens generat: ex eo autē qđ forma sua neces-
sario coniungit pūatiōi alterius forme corrūpit. vnde p3:
qđ in eo qđ pūationē habet vel nō ens est aliqd corrūpit. et
ppter hoc Dio. dicit q. boni est per se loquendo generare
et saluare. et mali est corrumpere. vnde non sequitur q. ma-
lum in eo qđ malū est: aliquid sit.

Tertius sic procedit. Videtur quod malum bonum esse non possit. Bonum enim: ut dicit Dionysius: est saluare et producere: sed malum est corruptio quedam. ergo malum causa bonum non est. ¶ **S.** vnum oppositorum non est causa alterius: nisi per accidens: sicut frigidum quodammodo calefacit: ut in 8° physici. dicitur. sed malum non tamen habet causas per accidens sed per se: quod est per accidens est ut in paucioribus: malum autem videtur esse ut in pluribus. ergo oportet quod prima causa mali sit malum. ¶ **S.** omnis effectus cause secunde reducitur in causam primam: sed omne bonum est effectus cause prime. si ergo aliquid malum ab aliquo bono causatur: tunc causa prima: que deus est: mali causa erit: sic aliquo modo malum esset deus: quod est absurdum. ¶ **S.** oportet ut effectus sequatur conditionem sue cause: sed omne malum defectuum est. ergo quod in causa eius aliquo modo defectus sit: aut ergo est in ea defectus in actu: aut in potentia: si defectus in actu: omne autem quod deficit in actu malum est. ergo causa mali non erit bonum: sed malum: nec hoc erit primum malum: cuius causam quesuimus. Si autem defectus est in causa in potentia tantum: id autem quod est in potentia tantum non sufficit ut educat aliquid in actu: quod in secundo physici dicitur: edificatio in actu est causa edificari in actu: et edificatio in potentia est causa edificari in potentia. ergo ex tali cau-

sa malū actu oziri non poterit. ¶ **Q**uestio. Dio. dicit in 4° de di.
no. q^d malū non habet causam: sed q^d a bono causā habet
causam. ergo malū non est ex bono.

Sed cōtra quicūq; facit aliqd ad qđ alteruz de ne-
cessitate consequit̃: etiā illius causa est
sed res bona est causa alicuius boni ad quod malū cōsegt̃
ex eo qđ ex illius aduētū alterz bonū p̃uat̃: sicut p̃ in igne
adurēte: qui formā suā inducēs formaz rei aduise tollit: et
tamē ytrazq; forma bonū quoddā est. ergo bonū est causa
malī. ¶ p̃. omne qđ est per accidēs reducīt ad per se: sed
malū non causat nisi per accidēs: quia non agit nisi ṽtute
boni. vt Dionysius dicit. ergo op̃s vt causalitas malī in bo-
nū reducāt̃: sicut in p̃maz causas.

Respondeo dicendum: qd nihil agit nisi fm qd est in actu: nihil aut est in actu: nisi fz qd for-
mam vel perfectionē aliquā habet. vnde op3 qd omne qd agit agat inquantū perfectū est: et ita inquantū est bonum: cum omne perfectū inquantū huiusmodi bonū sit: inten-
tio autē cuiuslibet agētis est similitudinē suā in altero effi-
cere: et ideo id quod est per se intentū ab agēte est quo ali-
quod bonū efficiat. vnde bonum per se causam habet: sed defectus incidit ppter intētiōes agētis: hoc autem contin-
git tripliciter: aut ex parte eius qd intentū est ab agēte: qd cum non compatiat fecus quandā aliā perfectionē exclu-
dit eam: vt pz in generatione naturali. Ignis enim intēdit formā suā in materiā inducere: sed quia forma ignis non compatit formā aeris: inde sequit ppter intētiōē agentis p-
uatio forme aeris: aut ex parte materie recipientis actio-
nem: que indisposita est ad cōsequendā perfectionē: quā agens intēdit inducere: vt patet in naturalibus in partib⁹ mon-
struosis: et in artificialibus in ligno nodoso qd non di-
rigitur ad actionē artificis. vnde remanet artificiat⁹ ali-
quem defectū habēs: aut ex parte instrumētī: vt patet in claudicatione: qd a virtute gressiua segitur gressus distort⁹ ppter curuitatē cruris. Ad alū autē culpe ex duob⁹ hor⁹ mod⁹ contingere pōt. scilicet vel ex parte eius qd intentū est. vel ex parte instrumētī: ex defectu enim materie culpe ma-
lius non accidit: quia opationes morales non sunt factōes vt per eas aliqd in materia constituat. vt in 6° ethy. dicit. sed sunt actiones in ipsis agentibus pmanētes et eos perfi-
cientes aut corūpētes. in omnibus enī peccatis que per deliberationē rōnis pcedūt malus incidit ex parte eius qd intent⁹ est: sicut enim in naturalibus nō possunt esse due forme substantiales vltime actu perficiētes eandē partem materie: ita nō possunt esse duo vltimi fines volūtatis. vñ sicut agēs naturalis: ex hoc qd educit vnā formā causat de-
fectu alteri⁹ forme: ita etiā volūtās: ex hoc qd alicui tanq̃ vltimo fini iberet: qd debet sibi finis non est: auertit a fine vltimo sibi debito: in quo cōplet rō mali culpe ppter itētiō-
nem volūtatis. peccata vō que ppter deliberationē rōnis pcedūt. vt pmi mor⁹: incidunt ex defectu instrumētī. infe-
rior⁹ viriū: que sunt sicut instrūta volūtatis: aut rōnis: sicut pz in pmi motib⁹. sic ergo pz qd eo mō quo malū causam habere pōt bonū efficiat causa mali ē. s. per accēs: nō autē d qd est pfectū et sumū bonū. qd pz per similitudinē in agen-
tibus nālibus in qb⁹ inueniunt aliqd agēs vlt⁹: et aliqd agens particulare. Agēs particulare qd hz actionē determinatā d vnā formā: sicut est causa forme illius: ita est causa pua-
tionis forme alterius. vt pz in igne vel aqua: sol autē cui⁹ sit causa agēs vlt⁹ ad oēs formā inferiorē corpālē nō est causa nationis forme: nisi per suā elongationē. vt dī in 2° de ge-
neratione. Sicut ē illud qd est bonum pticulare causando aliqd bonū determinatū: excludit bonū altēz qd nō se cū lo cōpatit. bonū autē cōpletū qd vniuersalē oīs boni cau-
est: nō est cā defect⁹ alicui⁹ boni: neq; etiā per suā absen-

tiam: qz ipsum qd in se est. semp pñens est vicissitudinem nō patiens absentie et presentie.

Ad primum ergo dñm. qz boni effect⁹ per se est saluare et pducere: sed et corruptio vñ pñatio pōt esse per accidēs effect⁹ boni. vt dictū ē. ¶ Ad 2^m dñm. qz bonū in toto vñuerso pñgit vt in plib⁹: malum aut vt in pauciorib⁹: plē enī sunt pres vñuersi in qb⁹ malum nature accidere nō pōt. s. supiora corpa qz ille in qbus malū nature accidit. s. inferiora corpa: in qb⁹ et malū nature: vt in pauciorib⁹ est: qz cause nāles non deficiūt a suis ordinatis effectib⁹ nisi in minori parte. Silt et est in volūtaris si accipiat cōpleta causa que est volūtas per habitum pfecta: qz bec ab actu vñtutis: vt in minori parte deficit. volūtas aut nōdū per habitū pfecta est incōpleta causa: ga se ad vñtūlibet bz: et sic mala plurib⁹ modis pñgūt qz bōa ita in plib⁹ pñctis in mala qz in pfecte bona. In nullo enī volūtas hoc modo deficit: vt saltē in aliqua bona nō puerat. qz malū si pfectū sit scīpm destruit. vt in 4° ethy. dñ. ¶ Ad 3^m dñm. qz cā scōa bz p se effectū fm qz est sub causa pma. et ideo talis effect⁹ qui per se est ei⁹ in cāz pma reducitur: sed si sit aliqz defect⁹ ei⁹ p accñs in qñtū exit ab ordine cause pme: nō opz qz effect⁹ ille in causāz pma reducatur: sic pz in crure claudicat: qz qd. n. dñ rōne gressus est in claudicatione totū efficit mediāte crure a vñtute gressu: s. crus in qñtū est improporcionatū vñtuti gressu inducit deformitatem que est in claudicatione. vñ nō opz qz talis deformitas sit effect⁹ vñtutis gressu: ita et bona pñcularia nō sunt cause per accidēs aliquoz defectū: nisi fm qz deficiūt a pfectione summi boni. vñde nō opz qz defectus illi qz sequitur in summi boni: sicut in causāz reducatur. ¶ Ad 4^m dicendū. qz in volūtare creata inenit duplex defect⁹. vñ qui est potētiālis causa mali. s. ex nihilo: ex hoc enī qz ex nihilo est pōt deficere peccādo fm vertibilitatē electionis: nō tñ iste defect⁹ est actualis causa mali. qz sequere qz voluntas semp deficeret: sicut crus claudū semp claudicat: alius aut est defect⁹ actualis fm qz actu deficit: et qz quid pcedit ab ipsa put sub isto defectu stat: totū est malū: illius autē defect⁹ qui est in actu volūtaris: nō opz qz sit causa aliqz defect⁹ in volūtare pñtis actu: qz sic in infinitū irēf: s. ipamet volūtas fm se pñsiderata illius defect⁹ cā est. Ille enī defect⁹ in volūtare est: fm qz volūtas ad aliqd aliquo idebito nō pñuertit. Eius aut qd est cōuerti ad bonū creatum idebito nō volūtas dñm bz: qz ad vñtūlibet liba est. non enī est sile de volūtare et agēre nāli. agēs. n. nāle est determinatū ad vñ ex sua nā. vñ nō pōt esse cā actionis iordiate: nisi per hoc qz aliqz defect⁹ in ipso agēre est: volūtas aut nō est determinata ad vñum: sed scīpia determinat fm qz huic vel illi adheret: et in tali adhesionē pñm malū volūtaris pñstet. vñ pñi mali culpe qd ē in actu volūtaris res bona. s. voluntas cā est: s. p accñs vt dñm est: sed aut mali qd est in actu exteriori ipsa volūtas iāz mala pñteriorē actuz cā est. ¶ Ad 5^m dñm. qz maluz nō bz cāz per se: sed p accñs vt dictuz est. et hoc Dio. intendit. et sic per accidēs bonum mali causa esse potest.

¶ Utrum maluz sit subiectiue in bono.

III.

Ad quartū sic pcedit. ¶ Uñ qz maluz nō sit in bono sicut i subo. Si cut. n. dicit Dio. 4. ca. de di. no. malū neqz ē exñs neqz in exñte. sed pñssime dñ esse in altero: qd ē in eo: sic in subo. qz exñs nō est subm mali: sed oē bonū est exñs. qz malū nō est in bono. sic in subo. ¶ S. maluz se bz ad bonuz: sicut nō ens ad ens: sed ens nō est subm nō entis: qz sil ēē nō pñt. qz nec bonuz est subm mali. ¶ S. nullū pñū est subz sui pñy. sed bonū et malū sunt pñia. qz bonuz nō est subm mali. pma pz ex hoc qd p pñy. dñ. qz subm

neutruz dñoz est. ¶ Si dicat qz regula ista fallit i hīs pñy qz sunt bonuz et malū. vt i lra dñ. ¶ Cōtra. in posteriori semp pñs icludit: sed pñpō ē affirmatōis et negatōis. qz affirmatio et negatio icludit i oib⁹ pñy. s. affirmatio et negatio nō pñt esse sil vñ. qz nec aliqz pñia. subm autē sil est cū co: cui⁹ ē subm. qz bonuz mali subm ēē nō pōt. ¶ S. illū qd ē p se subz alicui⁹ est et p se causa ei⁹: qz sic dicit Aug. subm est in se cōpletū pñs alteri occasione essendi. s. malū nō causat per se ex pñcipys boni. ergo bonū non est vñuersale: et per se subiectum mali.

Contra omne qd est subz est ens. sed omne ens iquā: tuz bz bonū est: qz ens et bonū conuertunt. qz qz subm mali sit bonū. ¶ S. pñs dicit in 9. meta. qz nō est pñter res malū: esset autē pñter res si in reb⁹ nō esset. ergo malū est in reb⁹ sicut in subo: sed ois res in qñtū bz bona ē. qz p se malū nulla res est: sed pñatio vt dictuz est. ergo bonum est subiectum mali.

Respondeo dñs. qz p se malū. vt dictuz ē ex dictis Augēne est pñatio. pñatio autē: vt in 4. meta. dñ. est negatio in suba. i. in subz bz subm: negatio autē que subz nō determinat pñatio dici nō pōt: s. simplex negatio. vñ opz qz maluz aliqz ens subiectū beat. oē autem ens in qñtū bz bonuz est. vñ opz qz subiectuz mali sit bonuz. ¶ Sed sciendū qz nō omne bonū subiectuz mali esse pōt. est. n. quoddā bonū cui nihil bonitatis deest: qz pfectum ē nec deesse pōt. qz oēs bonitates in eo vñuz sunt vt vna ab altera separari nō possit: qz simplex est: et in tali bono malū nec esse: nec cogitari pōt. et hoc est summū bonuz qd dñ. Est autē quoddā bonū qd qñs nō oēm bonitatem pfecte colligat: sed in aliquo a summo bono deficiat: tñ nō pōt si bi deesse aliqua bonitatz que debita est sibi: vt pz in angelis: et in corporibus celestib⁹ que bonitatez naturalē nullo modo amittere possunt: et tale etiā bonuz subiectuz mali esse nō pōt. nō enim ois carētia bonitatis malum est: sed illius tantū est quā nata est res habere et debita est ei⁹ care re enim visu nō est malum in lapide: sed in oculo. hoc enī est cōmune pñationi omni: qz apñtudinē ad actuz in subiecto regnat. Est aut quoddā bonum qd nec oēm perfectiōnem cōsequit. et pñter distātiā a summo bono: illa etiam que debita ē sibi carere pōt: et quā natū ē habere. et tale bonum est subiectū mali: qz qd sit illud. ¶ Uñ Dionysius dicit 4. ca. de di. no. qz bonum particulare est subiectum mali. hoc aut bonum quid sit qd malo subycit: cōsiderādū est ex pfectione que per malum pñatur: eo qz pñatio et habit⁹ sunt circa idem: est aut quedā pfectio. s. secūda: cui⁹ subiectum est ens actu cōpletuz in esse pñmo: et hoc idem ens illi malo subycitur: per qd ista pfectio pñuat: sicut a faculpe p quam grā tollit: est aut quedā pfectio pma: vt forma substantialis: subiectum cui⁹ est i potētiā tñ. s. materia pñma: que sicut est ens icōpletum et in potētiā: et ipa etiā subycitur pñationi substantialis forme. vt dicit pñs in pñmo pñy sicoz. qz materia nō est malum pñse: sed per accidēs. s. rōne pñationis cui subycitur.

Ad primum ergo dicēdū. qz Dionysius intelligit esse i exñtē: sicut aliqua pars perfectionem exñtēis cōstituēs: et hoc modo in nullo existente malum est: sed sicut pñatio in subiecto. ¶ Ad scōz dñm. qz malū nō esse habet ad bonū: sicut nō ens absolute sumptū ad ens: nō ens enī absolute sumptū est negatio pura que sibi subiectū nō determinat. malū aut est nō ens quoddā quod est pñatio. et ideo opz qz habeat determinatuz subiectum qd nō pōt esse nisi ens bonum. ¶ Ad 3^m dñm. qz non qdlibet maluz cōtrariat cuilibet bono directe: sed neccūlibet virtuti quodlibet viciū. sed illi tantuz bono: cui⁹ perfectio per malum pñat: malū autē nō est sicut in subo

in illo bono quod per malū tollit: sicut vita naturalis hominibus non tollit per malū culpe. unde malū culpe non opponitur huic bono: quod est viciū vite nālī. et ideo non est inconveniens: si hoc malū in hoc bono sit: sicut in subiecto. ¶ Ad quartū dicēdū. qd oppositio mali ad bonū pōt considerari dupliciter: vel secūdū determinatā rōnē huius boni et illius mali: et sic non fallit in istis oppositis bonū et malū dialecticoz regula que phibet cōtraria simul esse nō posse: qz vt dictum est: sic accipiēdo oppositionē boni et mali: malū non opponit illi bono in quo ē sicut in subdō. pōt etiā considerari oppositio mali ad bonū rōnē fm cōm vtriusqz: et sic malū simpliciter opponit bono simpliciter: sicut huic bono B malū: et p hūc modū fallit dialecticoz regula in istis cōtrariis: qz malum est in bono: et ratio quare fallit est ista: quia bonū nō imponit ab aliqua determinata perfectione: sed a pfectione in cōmuni. unde qcqd perfectiōis res habeat cōmunē rōnē boni cōsequit. Similiter etiā quacūqz perfectione pūat cōmunē rōnē mali incurrit. cōtingit autē vt aliqd habeat pnam perfectionē et pūat secūda: et ita simul hēbit rōnez boni et mali: sed fm diuersa: et ex hoc non sequit qd cōtradietoria sint simul vera. ¶ Ad 6^m dicēdū. qd malū non habet subiectū: sicut per se accidēs. sed sicut pūatio pfectionis: et ideo non oportet qd per se ex pncipis sui subiecti causet: sed sufficit qd tantum in subiecto aptitudinem et debitum requirat.

¶ Utrūqz malū possit corrūpere totū bonum.

V.

B Quintus sic pcedit. Videt qd malū bonū totū corrūpere possit qz vt in pmo physicoz dicat omne finitū consumitur ablato quodā: sed bonū creatū: qd solū subiectū mali esse pōt finitū est. ergo per multiplicationē mali pōt ex toto consumi. ¶ Si dicat qd quia sit finitū in actu: est tamē infinitū in virtute et potētia. ¶ Cōtra. quātitas virtutis vel potētie mensuret ex obiecto: sed obiectū pōt habere infinitatē vel fm rōnē quantitatis cōtinue vel fm rōnē qūtitatis discrete: s; neutro modo per peccatū diminuit potētia vel vītus boni naturalis: ga sicut ante peccatū erat anima capax infiniti boni qd deus est: ita etiā et post. Similiter etiā: sicut ante peccatū poterat in infinitos actus: ita etiā post: nec alicuius actus potentia ab ea auferit ad minus remota. ergo diminutio boni per malū nō attēdit fm qūtitatē vītutis. ergo nec infinitas vītutis cōsumptionē boni vel mali excludere pōt. ¶ Si dicat qd diminutio boni per malū nō est semp fm eādē qūtitatē: sed fm eandē pportionez: sicut in diminutione cōtinui. et ideo semper in infinitū diminuit: nec ex toto auferit. ¶ Cōtra. quādocūqz est diminutio fm eandē pportionez semp illud qd secūdo auferit est minus eo qd pmo auferēbat: qz si pmo ablatū fuit tertiu totius: secūdo ablatū erit tertiu residui: et sic deinceps: sed 2^m malum nō tollit minus de bono qd pmo malū auferēbat: qz pōt esse malū tam magnum: nec bonū est fortius ad residendū: sed debilius. ergo non est diminutio boni per malū semp fm eandē pportionez: ¶ P. ex hoc malū dicat qd bonū corrūpit. ergo qd malū durat cōtinue corrūpit: sed qd cōtinue corrūpit tandē ad nō esse pducit: quia sicut nullius rei generatio est infinita: ita nec corruptio: cū tēpus corruptionis cuiuslibet rei tēpori generationis eius equale sit. vt in 2° de generatione. dicat. ergo necessariū est qd bonū ex toto per malū tollat. ¶ P. si malū diminuit bonū: aut illud bonū qd est ei subiectū: aut illud bonū qd est ei oppositū: sed nō illud qd est sibi subiectū: cū nullū accidēs suū subiectū diminuat. ergo intelligit diminuire illud bonū: qd sibi opponit. ergo cū illud bonū ex toto pūat: qz opposita nō possunt esse sibi videt qd bonū qd per malū diminuit ex toto tollatur.

Sed cōtra.

Inter alia mala peius est malū culpe: s; malū culpe nō ex toto tollit bonū: dicit enim Dio. in 4° ca. de diu. no. qd bona naturalia in angelis peccatibus integra permāserūt: cū tamē peccatū corū sit grauissimū. ergo malū nō ex toto tollit bonū. ¶ P. pbs dicit 4° ethy. qd malū si sit integrū seipm destrueret: sed malū qd ex toto tollit bonū erit integrū malū. ergo etiā seipm destrueret: sed quicqd seipm destruit impossibile est esse. ergo impossibile est esse aliquod malum quod ex toto corrumpat bonum.

Respondeo

dicēdo. qd sic ex dictis p3 malū per se acceptū pūatio quedā est: ad rōnem autē cuiuslibet pūationis tria requirunt. s; habitus oppositus: et subiectū taz habitus qd pūatiois: et habilitas in subiecto ad receptionē habitus. et ideo triplex bonū pōt considerari. s; bonū qd est pfectio opposita ipsi malo: et subiectum illius pfectionis et pūationis oppositae: et etiā ipsa habilitas ad perfectionē illā: que cum sit quedā quasi inchoatio eius: etiā bonū quoddā est. verbi grā. malū culpe h3 pro subiecto ipsam naturā aīe que bonū quoddā est: et pro opposito ipsam grām: et itēz aīe inest habilitas quedā ad gratiā habendā. Sciēdum est ergo qd malū culpe bonū grē sibi oppositū ex toto tollit: de ipsa vō natura aīe que est sibi subiectūz nihil auferit: ipsaz vō habilitatē diminuit: et hoc est bonū nature qd ex culpa diminuit. Diminutio autēz huius habilitatis nō est per subtractionēz alicuius partis eius: sicut enim qualitates et forme non augent per additionē: vt in pmo dictū est. distinctione. i7. sed per itētionē. ita etiā non diminuit per subtractionē: sed per remissionē remissio autē h3 habilitatis est s; qd elōgatioz est ab actu. s; ab ipsa gratia: quāto enim potētia est magis propinqua actui tāto cōpletioz est: cōtingit autē istaz habilitatē in infinitū elōgatioz ab actu fieri: ita qd semp remanebit habilitas: eo qd quilibet actus peccati facit aliquam elongationem a gratia. unde semp remanet minor: et minor habilitas et magis a gratia distans: et post pūat peccatū non tollitur potētia ad scdm peccatū: imo est maior pūitas. et ideo pōt fieri maior elōgatio: nunqz tamē habilitas ad gratiā ex toto tollit: quia habilitas ista causat ex pncipis nature que pncipia: vt dictum est: culpa nec tollit: nec minuit: et simile esset in naturalibus: si esset aliquis calor qui in infinitum posset calefacere: et plus: et plus: semp tamē remaneret materia que ex natura sua haberet habilitatē ad frigus et eas nullo modo amitteret: sed tamē illa habilitas semper fieret magis et magis longinqua ab actu.

Ad primum

ergo dicēdū. qd ista diminutio non fit per subtractionē: sed per elongationēz ab actu: vt dictū est. ¶ Ad 2^m dōm. qd nihil subtrahitur de qūtitate vītutis vel potētie: ita vt non sit post peccatum in potētia ad tantū bonum: sicut ante vel ad tot bonum sicut pūat: sed tamē per quodlibet peccatū elongat potētia ab actu: et in hoc infinitatēz habet fm qd in infinitū hoc fieri contingit: vt dictū est. ¶ Tertiū concedit: quia illa solutio nihil valet. ¶ Ad 4^m dōm. qd malū. i. ipsa pūatio que est in subiecto aliquo non corrūpit aliqd effectiue in subiecto illo vt fiat cōsumptio cōtinua: sicut humidum per calidū consumit: sed corrūpit formaliter loquēdo. i. est ipsa corruptio qua corruptum est: et ideo ratio non pcedit. ¶ Ad 5^m dōm. qd illud bonum nature quod per peccatū diminuit est mediū iter animā que ē subiectū culpe: et grāz que est oppositū culpe. s; ipsa habilitas que qdē radicat in aīa: et pūat p grām: et iō ex pte illa qua accedit ad grāz opponit culpe rōnē cuius culpa diminuit: vt semp elōgatioz a grā fiat: s; ex pte illa qd i suba aīe radicat nō opponit culpe sed ē subz ei: et iō semp manet in aīa qd diu manet nā.

Expositio textus.

Manifestus est ex voluntate mala etc.) Hoc dicit ad excludendum quandā obiectionem ex verbis dñi exortam Mathei. 7. Non potest arbor bona etc. ex quo videt sequi qd res bona causa mali esse nō pos sit. Sed dicendum qd arbor est causa proxima fructus: causa vō pma in genere illo est vel sol vel terra: et causa pma est cōmunis et bonis et malis arborib⁹: et bonis et malis fructibus: ideo ipsa natura voluntatis: sicut causa pma est pncipium bonarū et malarū voluntatū: et bonorū et malorū exteriorū actū vna et eadez. sed volūtas mala que comparat arbori est causa mali actus exterioris. pma q comparat fructui. (Ecce habēs pma voluntatē boni mutabilis etc.) hoc non dicit. si angelus pms: et homo nō peccasset quin alij sequentes peccare potuissent: sed quia ex illis pms peccatis sequētia cōcomitata sunt. (vbi autēz bonum non est etc.) hoc non est intelligēdū de bono qd per malū priuat⁹: quia sic ratio sua non valeret: hoc enīz bonū ante aduentū mali est: sed post aduentū mali non remanet: sed intelligit de bono quod est subiectus mali qd quidem corrūpitur inquantū debita perfectione priuat⁹. qd si esse deficeret priuari non posset: et ita nec corrūpi. (Naturaliū sunt priuationes bonorū etc.) hoc intelligēdū est de bono naturali vel ad quod natura est ordinata: sic gratia vel virtus vel de ipsis habilitatibus ad h bona. si enim intelligeretur de bonis naturalibus que sunt de esse nature vel naturā consequētes: sic falsū esset: quia talia bona post peccatum integra manēt. vt Dio. dicit 4. ca. de diu. no. (Illa dialecticorū regula deficit etc.) quomodo deficiat et quomodo non dictum est: sed fm intellectus quo pponitur vt regula nūq̄ deficit: quāuis aliquo modo dñficiat in bono et malo: quod non deficit in alijs contrarijs que spirituales formas designant. vt dictum est. (De ipsis rebus quibus homines etc.) i. de peccatis: que etiam inquantum res sunt bonitatem quandam habent: sed inquantum deficiunt mala sunt.

Quid sit peccatum. Dist. XXXV.

Per hoc videndū est quid sit peccatū. Peccatum est. vt ait Augu. Omne dictū vel factum vel cōcupitū quod sit ptra legem dei. Idē in libro de duabus animabus. Peccatum est voluntas retinendi vel consequendi: qd iusticia vetat: in vtraq̄ assignatiōe de actua li peccato agi: et mortali: non veniali. Ex p̄ia descriptione ostenditur peccatum esse volūtas mala siue locutio et operatio praua. i. act⁹ malus tā interior q̄ exterior. Ex altera vō ostēdit esse actus interior. Voluntas enim vt in supioribus dictū est motus animi est. actus ergo interior est. Ambro. quoq̄ in primo li. de paradiso ait: Quid est peccatū nisi preuicatio legis diuine et celestium inobediētia p̄ceptorū: ergo in preuicante peccatū est: sed in mādāte culpa non est. Non enim p̄sisteret pctm̄ p̄uaricationis si interdictio non fuisset. Non p̄sistente autē pctō non solum malitia: sed etiā virtus fortasse non eēt. Que nisi aliqua malicie fuissent semina: vel

subsistere vel eminere non posset. Ecce p̄uaricationem legis et inobediētiā diffinit Ambro sius esse peccatum.

Diuerforū sentētiās de peccato ponit.

Elocirca diuersitas huius vborū occasione de pctō plurimi diuersa senserunt. Alij enim dixerūt voluntatē malam tantū esse pctm̄: et non actus exteriores. Alij volūtatē et actus. Alij neutrum: dicētes oēs actus eē bonos: et a deo: et ex deo auctore esse. Adalū autē nihil esse: vt ait Aug. super Joānem. Omnia p ipsum facta sunt et sine ipso factum est nihil. i. pctm̄: quod nihil est: et nihil sūt homines: cum peccāt. Supra etiam dixit Aug. qd malum est priuatio boni vel corruptio boni: quod etiā i lib. lxxiiij. questionū ait. Summum malū nullū modū habet. caret enīz omni bono. At modus aliquid boni est: nō igitur est: qz nulla specie p̄tinet: totūq̄ hoc nomē mali de sp̄ei priuatione repletū est. Itē in dogmatibus ecclesiasticis dicit: malū vel malitia non eē a deo creatam: sed a dyabolo innētā: qui et ipse bonus creatus est. Idē etiam in lib. ptra manicheos: qd sit peccare ostendit dicēs. Peccare quid aliud est: nisi in veritatis p̄ceptis: vel i ipsa veritate errare? Quod si non volūtatē faciūt peccatores iniuste iudicant. Quid igit in hac tāta varietate tenēdū? Quid dicēdū?

Vera snia de peccato hic pponitur.

Sine dici pōt: et libere tradi d̄z peccatū esse actum malū interiorē et exteriorē. s. malam cogitationē: locutionē: et operationem. Precipue tamē in volūtatē cōsistit pctm̄: ex qua tanq̄ ex arbore mala pcedūt opera mala tanq̄ fructus mali. Quidā autē diligēt vba aug. attēdētes: quibus supra et alijs scripture locis vtitur: nō indocte tradūt volūtatē malam in actus malos inquātū sunt: vlt inquantū actus sunt bona eē: inq̄tū vō mala sunt pctā eē: qui volūtatē et actus quēcūq̄ bonā dei nāz eē dicūt: inq̄tū act⁹ est vlt volūtas: et ex deo auctore esse. Inquātū vō inordinate et ptra legem dei sit et sine debito caret pctm̄ ē: et ita inquantū pctm̄ est nihil ē. nulla enīz substantia ē: nullaq̄ natura est.

Auctoritatibus probant voluntates et actus omnes esse bona inquantum sunt.

Quod aut volūtas oīs et actio bonum sit inq̄tū est: ex eo p̄bāt. qd ait augu. in lib. de lxxiiij. q̄stionib⁹. Deus tātmōdo boni cā est. Quocirca malū auctor non est: omniū que sunt auctor est: que